

DE KLEINE GESCHIE DENIS VAN VROUWEN IN DE KUNST

stromingen • werken • doorbraken • thema's

Susie Hodge

Uitgeverij THOTH Bussum

Inhoud

- 6 Inleiding
- 9 Zo gebruik je dit boek

STROMINGEN

- 12 Renaissance
- 13 Maniërisme
- 14 Nederlandse Gouden Eeuw
- 15 Barok
- 16 Rococo
- 17 Neoclassicisme
- 18 Naturalisme
- 19 Impressionisme
- 20 Postimpressionisme
- 21 Art Nouveau
- 22 Expressionisme
- 23 Kubisme
- 24 Futurisme
- 25 Rayonisme
- 26 Constructivisme
- 27 Suprematisme
- 28 Dada
- 29 Harlem Renaissance
- 30 Surrealisme
- 31 Art Deco
- 32 Concrete kunst
- 33 Abstract expressionisme
- 34 Opart
- 35 Popart
- 36 Nouveau réalisme
- 37 Feministische kunst
- 38 Performance
- 39 Conceptuele kunst

WERKEN

- 42 *Zelfportret aan de ezel*, Sofonisba Anguissola
- 44 *Noli Me Tangere*, Lavinia Fontana
- 46 *Stilleven met kazen, artisjok en kersen*, Clara Peeters
- 50 *De vrolijke drinker*, Judith Leyster
- 52 *Zelfportret als allegorie van de schilderkunst*, Artemisia Gentileschi

- 54 *Timoclea duwt haar verkrachter in de put*, Elisabetta Sirani
- 56 *Stilleven met bloemen in een glazen vaas*, Rachel Ruysch
- 58 *Zelfportret met een portret van haar zuster in de hand*, Rosalba Carriera
- 60 *Het oordeel van Paris*, Angelica Kauffman
- 62 *Zelfportret met twee leerlingen*, Adélaïde Labille-Guiard
- 64 *Zelfportret met Julie*, Élisabeth Vigée-Lebrun
- 66 *Conversation Piece*, Lilly Martin Spencer
- 68 *Hiawatha*, Edmonia Lewis
- 70 *De moeder en de zuster van de kunstenaar*, Berthe Morisot
- 72 *Scotland Forever!*, Elizabeth Thompson, Lady Butler
- 76 *Blauw interieur*, Harriet Backer
- 78 *Vee rustend op een heuvel in de Alpen*, Rosa Bonheur
- 80 *Vertumnus en Pomona*, Camille Claudel
- 82 *Het kind in bad*, Mary Cassatt
- 84 *Het liefdesdrankje*, Evelyn De Morgan
- 86 *Losbruch*, Käthe Kollwitz
- 88 *De beeldhouwster Clara Rilke-Westhoff*, Paula Modersohn-Becker
- 90 *De tien grootste, no. 2, Kindertijd, groep IV*, Hilma af Klint
- 92 *Apollinaire en zijn vrienden*, Marie Laurencin
- 94 *Fietser*, Natalja Gontsjarova
- 96 *Compositie met figuren*, Ljoebov Popova
- 98 *Zelfportret met zwarte achtergrond*, Helene Schjerfbeck
- 100 *De blauwe kamer*, Suzanne Valadon
- 102 *Hochfinanz*, Hannah Höch
- 104 *Schelp no. I*, Georgia O'Keeffe
- 106 *Portret van Ekaterina Serebrjakova, de dochter van de kunstenaar*, Zinaïda Serebrjakova
- 108 *Across the Yarra*, Clarice Beckett
- 110 *Three girls*, Amrita Sher-Gil
- 112 *Portret van Mildred Myers Olden*, Alice Neel
- 114 *La Columna Rota (De gebroken kolom)*, Frida Kahlo

- 116 *Compositie*, Lee Krasner
- 118 *Sharecropper (Deelpachter)*, Elizabeth Catlett
- 120 *De broek van Ulu*, Leonora Carrington
- 124 *Homage to Greece*, Agnes Martin
- 126 *Zonder titel*, Mira Schendel
- 128 *De baai*, Helen Frankenthaler
- 130 *Untitled, or Not Yet*, Eva Hesse
- 132 *Drie figuren uit Family of Man*, Barbara Hepworth
- 134 *Springtime in Washington*, Alma Thomas
- 136 *The Dinner Party*, Judy Chicago
- 138 *The Advantages of Being a Woman Artist*, Guerrilla Girls
- 140 *Certain Day*, Bridget Riley
- 142 *Ghost*, Rachel Whiteread
- 144 *L'Estel Ferit (De gewonde ster)*, Rebecca Horn
- 146 *Plan*, Jenny Saville
- 148 *Dansende struisvogels uit Disneys 'Fantasia'*, Paula Rego
- 150 *Retopistics: A Renegade Excavation*, Julie Mehretu
- 154 *Araignée accroupie (Hurkende spin)*, Louise Bourgeois
- 156 *Picturesque (Panel III: Of Your)*, Kara Walker
- 158 *Nature morte aux grenades (Stilleven met granaten)*, Mona Hatoum
- 160 *Invasion*, Martha Rosler
- 162 *Aftermath of Obliteration of Eternity*, Yayoi Kusama
- 164 *The Artist Is Present*, Marina Abramović
- 166 *Dress-Stage*, Rosemarie Trockel
- 168 *We Are Free to Choose, but We Are Not Free from the Consequences of Our Choices: Arrival & Departure*, Lin Jingjing

DOORBRAKEN

- 172 Streven naar gelijkheid
- 173 Tegen 'de vrouw als lustobject'
- 174 Het ontbijtje
- 175 Accademia delle Arti del Disegno
- 176 Zelfstandigheid

- 177 Kostwinner
- 178 De Royal Academy
- 179 Peintre des Mesdames
- 180 De Académie Royale
- 181 Vrouwenrijk
- 182 Roeping
- 183 Zusterschap
- 184 Tegen 'het zwakke geslacht'
- 185 De Salon
- 186 Onderlinge solidariteit
- 187 Een vrouwelijke blik
- 188 Handwerk
- 189 Smaakmakers
- 190 Abstracte kunst
- 191 Assertiviteit
- 192 Prix de Rome
- 193 Tegen de mannelijke autoriteit
- 194 Tegen het dedain
- 195 Maatschappijkritiek

THEMA'S

- 198 Zelfportretten
- 199 Identiteit
- 200 Religie
- 201 Geschiedenis
- 202 De zintuigen
- 203 Vrouwenwerk
- 204 Gender
- 205 Erfgoed
- 206 Natuur
- 207 Individualiteit
- 208 Lichaamsbeeld
- 209 Naakt
- 210 Herinneringen
- 211 Confrontatie
- 212 Woede
- 213 Transformatie
- 214 Ras
- 215 Klimaat en milieu
- 216 Conflict
- 217 Empathie
- 218 Register
- 222 Musea
- 223 Illustratieverantwoording

De vrolijke drinker

JUDITH LEYSTER: OLIEVERF OP DOEK • 89 X 85 CM • FRANS HALS MUSEUM, HAARLEM, LANGDURIG BRUIKLEEN VAN HET RIJKSMUSEUM, AMSTERDAM

1629

ANDERE BELANGRIJKE WERKEN

De serenade, 1629, Rijksmuseum, Amsterdam

Vrolijk paar, 1630, Musée du Louvre, Parijs

Zelfportret, ca. 1630, The National Gallery of Art, Washington DC, VS

Judith Leyster (1609- 1660) werd al vroeg in haar carrière hoog gewaardeerd in haar geboortestad Haarlem en later ook in Amsterdam. Ze werd al op 24-jarige leeftijd als meester erkend door het Haarlemse Sint-Lucasgilde, iets wat in de zeventiende eeuw maar twee vrouwen lukte.

De figuur in deze dynamische compositie, uitgevoerd met een levendige streek, is Peeckelhaeringh, een bekend personage in het zeventiende-eeuws volkstoneel. Hij wordt hier voorgesteld als de 'Kannenkijker', die tegen het eind van een toneelstuk opkwam en in een lege bierpul keek, ten teken dat de voorstelling voorbij was. Leyster portretteert hem van dichtbij, grijnzend en rood aangelopen, zijn pul schuin om de kijker te laten zien dat die leeg is. Op de tafel voor hem een pijpje en een wikkel met tabak; roken en drinken, plezier en gevaar gaan hand in hand. Zoals veel Nederlandse schilderijen in dit tijdperk, brengt ook dit doek een moraliserende boodschap over de risico's van onmatigheid en de vergankelijkheid van het leven.

Judith Leyster was tijdens haar leven een gevierd kunstenaar, maar na haar dood raakte ze in vergetelheid en werd veel van haar werk ten onrechte toegeschreven aan Frans Hals (1582-1666) dan wel aan haar echtgenoot, de schilder Jan Miense Molenaer (ca. 1610-1668).

JUDITH LEYSTER

Judith Leyster, in Haarlem geboren als achtste kind van een brouwer en lakenwever, is waarschijnlijk in de leer geweest bij Frans Pietersz. de Grebber (1573-1649) en mogelijk ook bij Frans Hals of Dirck Hals (1591-1656). Ze werd beïnvloed door de Utrechtse caravaggisten en als succesvol zelfstandig kunstenaar opgenomen in het Haarlemse Sint-Lucasgilde. Na haar huwelijk met Molenaer in 1636 werkte ze met hem samen in Amsterdam en Haarlem.

La Columna Rota (De gebroken kolom)

1944

FRIDA KAHLO: OLIEVERF OP MASONIET • 39 X 30,5 CM
MUSEO DOLORES OLMEDO, MEXICO-STAD, MEXICO

ANDERE BELANGRIJKE WERKEN

Henry Ford Hospital, 1932, Museo Dolores Olmedo, Mexico-Stad, Mexico

De twee Frida's, 1939, Museo de Arte Moderno, Mexico-Stad, Mexico

Zelfportret met halsketting van doornen en kolibrie, 1940, Harry Ransom Center, University of Texas, Austin, VS

Frida Kahlo (1907-1954), een van de beroemdste vrouwelijke schilders ter wereld, is net zo bekend om haar tragische, door fysieke pijn getekende leven als om haar kleurrijke en zeer persoonlijke schilderwerk. Haar werk, sterk gekleurd door de verbeelding van fysieke en psychische trauma's en door haar Duits-Mexicaanse identiteit, wordt soms surrealistisch genoemd, maar zelf zei ze nooit taferelen uit dromen of het onderbewuste te hebben geschilderd.

Op dit schilderij heeft ze zichzelf afgebeeld in een kaal en verlaten, door kloven verscheurd landschap. In haar opengewerkte torso zien we een gebarsten, afbrokkelende zuil die de plaats inneemt van haar wervelkolom. Ze schilderde dit kort na een operatie aan haar ruggengraat, een van de vele operaties die ze moest ondergaan na een verkeersongeluk dat haar op haar achttiende bijna fataal was geworden, toen de bus waarin ze zat werd geraamd door een tram. Ze is nooit helemaal hersteld van de meervoudige breuken die ze opliep, en na deze specifieke operatie was ze lange tijd aan bed gekluisterd. Om de aanhoudende hevige pijn te verlichten kreeg ze een metalen korset aangemeten. Op het schilderij wordt haar naakte torso ook met metalen banden bijeengehouden. Haar onderlichaam gaat schuil onder een kleed dat doet denken aan de lijkwade van Christus en er zijn spijkers in haar lichaam geslagen: ook een verwijzing naar het kruisbeeld. (Die spijkers zitten ook in haar rechterbeen, dat kleiner en zwakker was doordat ze als kind polio had opgelopen.) Ondanks de zichtbare pijn en de tranen die over haar wangen stromen, kijkt ze de toeschouwer trots en ongenaakbaar aan.

FRIDA KAHLO

Kahlo werd bij Mexico-Stad geboren als dochter van een Duitse vader en een Spaans-Indiaanse moeder. Op haar zesde kreeg ze polio, waardoor ze haar hele leven mank liep. Van het afschuwelijke verkeersongeval in 1925 is ze nooit helemaal hersteld. In 1929 trouwde ze met de muurschilder Diego Rivera (1886-1957) en begon ze inheemse thema's te schilderen en zich te kleden in de dracht van de Tehuana's. Met Rivera had ze een stormachtige verhouding. Ze was net 47 toen haar lichaam uiteindelijk aan haar kwalen bezweek.

